

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- วิฑูร วรณบุรณ. "การเปรียบเทียบผลการระลึกได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการเรียนด้วยวิธีสอนแบบบรรยายที่ใช้การทบทวนต่างแบบกัน."
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

ภาษาต่างประเทศ

หนังสือ

- Ausubel, David P. Educational Psychology : A cognitive view.
New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc, 1969.
- Bell-Gredler, Margaret E. Learning and Instruction : Theory into Practice. New York: Macmillan Publishing Company, 1986.
- Klausmeier, Herbert J. Educational Psychology : Fifth edition.
New York: Harper & Row, 1985.
- Mayer, Richard E. The Promise of Cognitive Psychology. San Francisco:
W.H., Freeman and Company, 1981.
- Mayer, Richard E. Educational Psychology : Cognitive Approach.
Boston: Little, Brown and Company, 1987.

บทความ

- Barnett, J. E., Di Vesta, F. J., and Rogozinski, J. T. "What is Learned in Note Taking ?." Journal of Educational Psychology 73 (1981): 181-192.
- Bretzing, B. H., and Kulhavy, R. W. "Note Taking and Passage Styles." Journal of Educational Psychology 73 (1981): 242-250.
- Bromage, B. K., and Mayer, R. E. "Quantitative and Qualitative Effects of Repetitive on Learning from Technical Text." Journal of Educational Psychology 78 (1986): 271-278.
- Carter, J. F., and Matre, M. H. "Note Taking versus Note Having." Journal of Educational Psychology 67 (1975): 900-904.
- Di Vesta, F. J., and Gray, S. G. "Listening and Notetaking." Journal of Educational Psychology 64 (1972): 8-14.
- Frank, B. M., Garlinger, D. K., and Kiewra, K. A. "Used of Embedded Headings and Intact Outline with Videotaped Instruction." Journal of Educational Psychology 82 (1989): 277-281.
- Hartley, J. "Lecture Handouts and Student Notetaking." Programmed Learning and Educational Technology 13 (1976): 58-64.
- Hartley, J. "Notetaking Research : Resetting the Scoreboard." Bulletin of The British Psychological Society 36 (1983): 13-14.

- Kiewra, K. A. "Investigating Notetaking and Review : A Depth of Processing Alternative." Educational Psychologist 20 (1985): 23-32.
- Kiewra, K. A. "Aids to Lecture Learning." Educational Psychologist 26 (1991): 37-53.
- Kiewra, K. A., and Boston, S. L. "The Relationship between Information-Processing Ability and Note Taking." Contemporary Educational Psychology 13 (1988): 33-44.
- Kiewra, K. A., Boston, S. L., and Lewis, L. B. "Qualitative Aspects of Note Taking and Their Relationship with Information Processing Ability." Journal of Instructional Psychology 80 (1987): 595-597.
- Kiewra, K. A., DuBois, N. F., Christensen, M., Kim, S., and Lindberg, N. "A More Equitable Account of The Note-Taking Functions in Learning from Lecture and from Text." Instructional Science 18 (1989): 217-232.
- Kiewra, K. A., DuBois, N. F., Christian, D., McShane, A., Meyerhoffer, M., and Roskelley, D. "Note-Taking Functions and Techniques." Journal of Educational Psychology 83 (1991a): 240-245.
- Kiewra, K. A., and Fletcher, H. J. "The Relationship between Notetaking Variables and Achievement Measures." Human Learning 3 (1984): 273-280.

- Kiewra, K. A., Mayer, R. E., Christensen, M., Kim, S., and Risch, N.
"Effects of Repetition on Recall and Note Taking : Strategies
for Learning from Lecture." Journal of Educational Psychology
83 (1991b): 120-123.
- Ladas, H. S. "Note Taking on Lectures : An Information Processing
Approach." Educational Psychologist 15 (1980): 44-53.
- Mayer, R. E. "Aids to Text Comprehension." Educational Psychologist
19 (1984): 30-42.
- Moore, J. C. "Cueing for Selection Note Taking." Journal of
Experimental Education 36 (1968): 69-72.
- Peper, R. J., and Mayer, R. E. "Note Taking as a Generative Activity."
Journal of Educational Psychology 70 (1978): 514-522.
- Peper, R. J., and Mayer, R. E. "Generative Effects of Note Taking
during Science Lecture." Journal of Educational Psychology 78
(1986): 34-38.
- Rothkopf, E. Z. "The Concept of Mathemagenic Activities." Reviews of
Educational Research 40 (1970): 325-336.
- Wittrock, M. C. "Learning as a Generative Process." Educational
Psychologist 11 (1974): 87-95.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื้อเรื่องที่ใช้ในการบรรยาย

การปรับพฤติกรรม ตอนที่ 1

ความหมายของการปรับพฤติกรรม

การปรับพฤติกรรม หมายถึงวิธีการเปลี่ยนพฤติกรรมของอินทรีย์อย่างเป็นระบบ ด้วยหลักการเรียนรู้ จากความหมายดังกล่าวการปรับพฤติกรรมมีลักษณะสำคัญสองประการ คือการปรับพฤติกรรมเป็นวิธีการเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างมีระบบ และวิธีการเปลี่ยนพฤติกรรมประยุกต์จากหลักการเรียนรู้

เทคนิคการปรับพฤติกรรม

1. การเสริมแรงทางบวก

การเสริมแรงทางบวก คือการให้ผลกรรมที่บุคคลพึงพอใจ หลังจากที่ถูกคนนั้น แสดงพฤติกรรมบางอย่าง อันเป็นผลทำให้พฤติกรรมนั้นเพิ่มมากขึ้นหรือเกิดขึ้นสม่ำเสมอ ผลกรรมที่บุคคลพึงพอใจเรียกว่า ตัวเสริมแรงทางบวก ซึ่งผลกรรมที่บุคคลพึงพอใจนี้ อาจจะเป็นสิ่งของหรือแม้กระทั่งความรู้สึกที่เป็นสุข การใช้การเสริมแรงทางบวก จัดได้ว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการเสริมสร้างและปรับพฤติกรรมของเด็ก อีกทั้งเป็นวิธีที่ใช้ได้ง่าย แต่ในการใช้ตัวเสริมแรงทางบวกจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับบุคคล วัย และเวลา เนื่องจากว่าคนเรามีความแตกต่างกัน อีกทั้งคนคนเดียวกันในเวลาที่ต่างกันอาจจะชอบสิ่งที่ต่างกันอีกด้วย ตัวอย่างเช่น ถ้าเอาอาหารที่เด็กชอบมาให้ในขณะที่เด็กกำลังหิวอาหารอยู่ ก็ย่อมที่จะเสริมแรงพฤติกรรมของเด็กคนนั้นได้ แต่ถ้าเด็กคนนี้เกิดรับประทานอาหารมาใหม่ ๆ อาหารที่เด็กชอบนี้ก็ย่อมจะไม่มีอำนาจเป็นตัวเสริมแรงเลย ตัวเสริมแรงทางบวกที่นิยมใช้ แบ่งออกเป็น 5 ประเภทคือ

1.1 ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ

เป็นตัวเสริมแรงชนิดที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข จึงมีประสิทธิภาพในตัวเองมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อใช้กับเด็ก ได้แก่ ขนม เครื่องดื่ม ของเล่น สมุด หนังสือ เสื้อผ้า เครื่องดนตรี หรือสัตว์เลี้ยง เป็นต้น

1.2 ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรมหรือสิทธิพิเศษ

บางครั้งพบว่าตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของอาจจะทำไม่ได้ในบางแห่ง หรือ

บางโรงเรียน เนื่องจากมีกฎข้อห้ามต่าง ๆ มากมาย ตลอดจนจำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ดังนั้นจึงหันมานิยมใช้ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรมหรือสิทธิพิเศษ ซึ่งสามารถให้ได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม เนื่องจากสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่บุคคลมักกระทำอยู่เป็นประจำ เช่น การที่เด็กชอบดูรายการโทรทัศน์ ดูเทปบันทึกภาพ อ่านหนังสือการ์ตูน ชอบช่วยครูทำงานที่โต๊ะ ชอบที่จะทำหน้าที่แทนครู หรือชอบที่จะได้สิทธิพิเศษในการออกจากชั้นเรียนก่อนเวลาเลิกเรียน เป็นต้น

1.3 ตัวเสริมแรงทางสังคม

เป็นตัวเสริมแรงชนิดที่ต้องวางเงื่อนไข แบ่งได้เป็นสองลักษณะ คือ ตัวเสริมแรงที่เป็นคำพูด และตัวเสริมแรงที่เป็นลักษณะท่าทาง คำพูดที่ใช้ในการเสริมแรง อาจ ได้แก่ ดีมาก เก่งมาก เยี่ยมจริง ๆ ยินดีด้วย ทำได้ดีมากจริง ๆ น่ารักมาก เป็นต้น ส่วนตัวเสริมแรงที่เป็นลักษณะท่าทาง ได้แก่ การยิ้ม การมองตา การแสดงที่ท่ายอมรับ การกอด การจับมือ การหัวเราะ เป็นต้น การใช้การเสริมแรงทางสังคมให้มีประสิทธิภาพนั้น ควรจะให้คำพูดและท่าทางไปด้วยกัน ถ้าคำพูดและท่าทางไม่ไปด้วยกัน อาจกลายเป็นการให้สิ่งที่ไม่พึงพอใจ ตัวเสริมแรงทางสังคมนั้น สามารถนำมาใช้ในสถานการณ์ทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่เมื่อใช้แล้วควรบอกถึงลักษณะของพฤติกรรมที่บุคคลกระทำด้วย แล้วจึงเสริมแรงพฤติกรรมนั้น

1.4 ตัวเสริมที่เป็นเบ็ชอร์รถกร

เบ็ชอร์รถกรเป็นตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไข ได้แก่ แด้ม ดาว เบ็ช หรือคะแนน เป็นต้น โดยที่สิ่งเหล่านี้สามารถนำไปแลกเปลี่ยนสิ่งของอื่น ๆ ที่ต้องการได้ ดังนั้นเบ็ชอร์รถกรจึงเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะสามารถสนองความต้องการของทุกคนได้ และสามารถนำมาแลกเปลี่ยนเป็นตัวเสริมแรงอื่น ๆ ได้ เช่น อาจจะแลกเปลี่ยนขนม แลกเป็นของว่าง แลกเป็นคำชมเชย หรือแลกเปลี่ยนสิ่งของอื่น ๆ

1.5 การให้ข้อมูลย้อนกลับ

การให้ข้อมูลย้อนกลับ คือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลของการกระทำของบุคคล จัดเป็นตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไข เนื่องจากข้อมูลย้อนกลับนั้นต้องไปสัมพันธ์กับตัวเสริมแรงอื่น ๆ ดังนั้นจึงต้องใช้คู่กับตัวเสริมแรงอื่น ๆ ด้วยจึงจะได้ผล เช่น ใช้คู่กับตัวเสริมแรงทางสังคม ขนม หรือกิจกรรมอื่น ๆ เป็นต้น การให้ข้อมูลย้อนกลับนั้นใช้ได้ง่าย แต่ใช้ไม่ได้กับทุกคน

2. การลงโทษ

การลงโทษ คือการให้สิ่งทีบุคคลไม่พึงพอใจหรือถอดถอนสิ่งที่พึงพอใจ หลังจากที

บุคคลแสดงพฤติกรรมบางอย่าง อันเป็นผลทำให้พฤติกรรมนั้นลดลงหรือหยุดลงชั่วขณะหนึ่ง การลงโทษไม่ใช่วิธีการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหา แต่เป็นวิธีการที่ใช้เพื่อระงับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเท่านั้น ประโยชน์ของการลงโทษคือทำให้พฤติกรรมที่เป็นปัญหายุติลงชั่วคราว เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้เสริมสร้างพฤติกรรมใหม่ให้กับเด็ก ในขณะที่เดียวกัน การลงโทษอาจก่อให้เกิดปัญหาแก่ตัวเด็กได้มาก เช่น ทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจ มีความก้าวร้าวมากขึ้น มีความวิตกกังวลสูง และมีความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงหรือหนีจากสถานการณ์ที่ถูกลงโทษนั้น ซึ่งย่อมไม่เป็นผลดีต่อการเรียนของเด็กเลย นอกจากนี้ การลงโทษถ้าจะใช้ให้ได้ผล จะทำได้ยากมาก ดังนั้นก่อนจะใช้การลงโทษครูต้องรู้ก่อนว่าต้องการจะให้เด็กมีพฤติกรรมเช่นใด พร้อมทั้งเตรียมตัวเสริมแรงพฤติกรรมดังกล่าวด้วย ซึ่งถ้าครูยังไม่มีเป้าหมายและวิธีการที่แน่นอน ครูไม่ควรจะใช้การลงโทษเลย เพราะนอกจากจะไม่ให้ประโยชน์ใด ๆ แล้ว ยังอาจสร้างปัญหาในระยะยาวได้อีกด้วย วิธีการลงโทษที่นิยมใช้มี 3 วิธีคือ

2.1 การแก้ไขเกินกว่าเหตุ

การแก้ไขเกินกว่าเหตุเป็นวิธีการลงโทษที่ทำได้ง่าย นั่นคือ เมื่อใดก็ตามที่เด็กทำบางสิ่งบางอย่างที่ผิด ก็ให้เด็กแก้ไขสิ่งที่ผิดเกินกว่าสิ่งที่เด็กทำ จะทำให้เด็กไม่ทำสิ่งที่ผิดนั้นในเวลาต่อมา เช่นการที่เด็กทิ้งกระดาษบนพื้นห้องเรียน แทนที่ครูจะบอกให้เด็กเก็บกระดาษที่เด็กทิ้งลงบนพื้น ไปทิ้งที่ถังขยะแต่เพียงอย่างเดียว ครูจะบอกให้เด็กทำความสะอาดพื้นที่เหล่านั้นด้วย

2.2 การใช้เวลานอก

การใช้เวลานอก เป็นการนำบุคคลออกจากสถานที่ได้รับการเสริมแรงชั่วระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งโดยปกติจะใช้เวลาประมาณ 5 ถึง 10 นาที เช่น การที่เด็กเล่นในชั้นเรียนแกล้งเพื่อนตลอดเวลา ครูอาจจะลงโทษโดยการให้เด็กคนนี้ออกไปอยู่นอกชั้นเรียน ซึ่งสภาพการณ์นอกชั้นเรียนจะต้องไม่เป็นสถานที่เด็กพึงพอใจ การใช้เวลานอกจะไม่ได้ผลเลย ถ้าเด็กชอบอยู่คนเดียว หรือชอบเล่นกับตัวเอง และไม่ควรใช้เวลานานกว่า 5 ถึง 10 นาที เพราะถ้าใช้เวลานานกว่านี้ อาจทำให้เด็กเรียนไม่ทันเพื่อน

2.3 การปรับสินไหม

การปรับสินไหม คือการถอดถอนสิ่งที่คุณค่าพึงพอใจหลังจากแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ได้แก่ การตัดคะแนน การไม่ให้เด็กทำกิจกรรมบางอย่างที่เคยทำ การตัดสิทธิพิเศษ หรือการปรับเงิน เป็นต้น การปรับสินไหมเป็นวิธีที่ใช้กันมากพอสมควรในสังคม เช่น

การที่ตำรวจปรับเงินผู้ทำผิดกฎจราจร

3. การหยุดยั้ง

การหยุดยั้ง คือการยุติการให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมที่เคยได้รับการเสริมแรง อันเป็นผลทำให้พฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มที่จะลดลง และยุติลงในที่สุด ตัวอย่างเช่นกรณีของเด็กคนหนึ่ง นุดจากอภวครุในชั้นเรียน ดังนั้นถ้าครูบอกให้เด็กทุกคนในชั้นไม่สนใจ แล้วครูก็ทำที่เป็นไม่สนใจ พฤติกรรมการนุดจากอภวครุของเด็กคนนี้น่าจะยุติในเวลาต่อมา การหยุดยั้งใช้ได้ยากกว่าการ ลงโทษ แต่ผลข้างเคียงในทางลบจะเกิดขึ้นน้อยกว่าการลงโทษ ข้อควรระวังคือต้องไม่ใช้การหยุดยั้ง กับพฤติกรรมที่มีความรุนแรงสูง เพราะอาจเกิดอันตรายถึงชีวิตได้ เนื่องจากว่าพฤติกรรมที่ได้รับ การหยุดยั้งนั้นจะเพิ่มขึ้นอย่างสูง ก่อนที่จะยุติลง

4. การควบคุมตนเอง

การควบคุมตนเองเป็นเป้าหมายสูงสุดของการปรับพฤติกรรม การควบคุมตนเอง หมายถึงการที่บุคคลค่อย ๆ ลดอิทธิพลจากการถูกควบคุมจากบุคคลภายนอกลง และทำให้บุคคลนั้นมี อิสระในการควบคุมตนเองมากขึ้น การควบคุมตนเองนั้นทำได้ไม่่ง่ายนัก และมีใช้ว่ายุติ ๆ ทุกคนจะมี แต่ต้องอาศัยการฝึกฝน โดยมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้คือ

- 1) ให้บุคคลนั้นสามารถตั้งเป้าหมายพฤติกรรมด้วยตนเอง
- 2) สังเกตและบันทึกพฤติกรรมด้วยตนเอง
- 3) ประเมินพฤติกรรมตนเอง
- 4) เสริมแรงหรือลงโทษตนเอง

ศูนย์วิจัยกสิกรรมสุขภาพ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปรับพฤติกรรม ตอนที่ 2

หลักการจัดโปรแกรมการปรับพฤติกรรม

การดำเนินการปรับพฤติกรรมให้ได้ผลดีนั้น ขึ้นอยู่กับการวางเงื่อนไขและการสร้างโปรแกรมที่เหมาะสม ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดพฤติกรรมเป้าหมายให้ชัดเจน

ครูจะต้องกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายให้ชัดเจน นั่นคือพฤติกรรมนั้นจะต้องสังเกตเห็นได้ วัดได้ตรงกัน และวิธีการกำหนดเป้าหมายนั้นให้เด็กได้มีส่วนร่วมด้วย เช่น กำหนดว่าเด็กทุกคนจะต้องเข้าชั้นเรียนตรงเวลา ยืนตรงเคารพธงชาติ ทำงานส่งครู ไม่คุยกับเพื่อนขณะที่ครูสอน เป็นต้น

2. การสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

หลังจากที่กำหนดเป้าหมายชัดเจนแล้ว ให้ครูสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเป้าหมายของเด็กเสียก่อน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางเงื่อนไขปรับพฤติกรรมต่อไป ซึ่งการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมนั้นสามารถดำเนินการได้โดยวิธีการดังต่อไปนี้

2.1 สังเกตและบันทึกพฤติกรรมตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

วิธีนี้ใช้ในระยะเริ่มต้นก่อนการวางแผนดำเนินการปรับพฤติกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็ก ซึ่งจะต้องบันทึกถึงสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนที่เด็กจะแสดงพฤติกรรม ตลอดจนบันทึกถึงผลกรรมของพฤติกรรมนั้นด้วย ส่วนใหญ่มักจะสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเป็นช่วงเวลาต่อเนื่อง อาจใช้เวลาประมาณ 30 นาที หนึ่งชั่วโมง หรือหลาย ๆ ชั่วโมงก็ได้ ตามความเหมาะสมของสภาพการณ์ ลักษณะพฤติกรรมที่สนใจ และสภาพของเด็กเอง

2.2 การสังเกตและบันทึกความถี่ของพฤติกรรม

วิธีนี้มักจะทำการนับจำนวนของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือนับจำนวนของผลงานพฤติกรรม เช่น นับจำนวนการถามคำถาม ตอบคำถาม นับจำนวนนักเรียนที่เข้าชั้นเรียนตรงเวลา หรือนับจำนวนการส่งการบ้านของเด็ก เป็นต้น พฤติกรรมที่

สามารถใช้การสังเกตและบันทึกแบบนี้ได้นั้น มักจะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระยะเวลาสั้น ๆ และการเกิดแต่ละครั้งจะใช้เวลาที่ใกล้เคียงกัน

2.3 การสังเกตและบันทึกความยาวนานของเวลา

มักจะใช้กับพฤติกรรมที่เมื่อเกิดขึ้นแต่ละครั้งต้องใช้เวลายาวนานพอสมควร และแต่ละครั้งใช้เวลาไม่เท่ากัน เช่น พฤติกรรมการร้องไห้ การทำงาน การลุกจากที่นั่ง การคุยกัน เป็นต้น การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแบบนี้อาจทำได้ในสองลักษณะ คือการสังเกตและบันทึกความยาวนานของเวลาของการเกิดพฤติกรรมนั้น ๆ เพียงครั้งเดียว ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นพฤติกรรมที่ไม่ค่อยเกิดขึ้นบ่อยนัก และมักจะเกิดขึ้นเป็นเวลา เช่น การล้างมือ การเข้าห้องน้ำ การทำการบ้าน เป็นต้น ส่วนอีกลักษณะหนึ่งคือการสังเกตและบันทึกความยาวนานของเวลาของการเกิดพฤติกรรมนั้น ๆ ภายในช่วงเวลาที่กำหนด ซึ่งมักจะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบ่อย แต่การเกิดแต่ละครั้งต้องอาศัยเวลา เช่น พฤติกรรมการคุยกันในชั้นเรียน การลุกจากที่นั่งโดยไม่ได้รับอนุญาต การเล่นกับตนเอง การเล่นกับเพื่อนในชั้นเรียน เป็นต้น

2.4 การสังเกตและบันทึกแบบช่วงเวลา

การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแบบนี้มีข้อดีกว่าแบบความถี่ และความยาวนานของเวลา เนื่องจากสามารถใช้บันทึกพฤติกรรมได้เกือบทุกพฤติกรรม และเหมาะสมสำหรับใช้ในสภาพชั้นเรียน ซึ่งวิธีการบันทึกนี้ให้กำหนดความยาวนานของช่วงเวลาที่จะบันทึก แล้วบันทึกว่าพฤติกรรมเป้าหมายนั้นเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น โดยบันทึกเพียง 1 กับ 0 คือ 1 แทนการเกิดของพฤติกรรมเป้าหมาย โดยไม่สนใจว่าพฤติกรรมนั้นจะเกิดขึ้นกี่ครั้งก็ตามในช่วงเวลานั้น ส่วน 0 แทนการไม่เกิดของพฤติกรรมเป้าหมาย

3. การหาตัวเสริมแรงทางบวก

การเสริมแรงทางบวกนับว่ามีความสำคัญอย่างมากในการปรับพฤติกรรม เพราะการเสริมแรงทางบวกจะช่วยให้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมบรรลุเป้าหมายได้ดีกว่า เมื่อใช้ควบคู่กับเทคนิคอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับวิธีการลงโทษ และการหยุดยั้ง แต่การเลือกใช้ ต้องให้เหมาะสมกับเวลาและโอกาส ซึ่งวิธีการหาตัวเสริมแรงทางบวกอาจทำได้ 3 วิธีคือ

3.1 ใช้วิธีการสังเกต

โดยสังเกตว่า เด็กชอบทำอะไรบ่อยที่สุด เด็กชอบเล่นเกมอะไร หรือเด็กชอบไปที่ไหน เป็นต้น ซึ่งอะไรที่เด็กชอบหรือทำบ่อย ๆ สิ่งเหล่านั้นอาจนำมาใช้เป็นตัว

เสริมแรงทางบวกได้

3.2 ใช้วิธีการสัมภาษณ์

วิธีการเช่นนี้ทำได้ง่ายกว่าการสังเกต แต่ข้อมูลที่ได้อาจจะไม่แม่นยำเท่ากับการสังเกต แต่ถ้าผู้สัมภาษณ์รู้เทคนิคการสัมภาษณ์ที่ดี ก็อาจจะได้ข้อมูลที่แม่นยำได้ คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ อาจได้แก่

- เธออยากให้ครูพูดอย่างไรกับเธอ
- เธอชอบอะไรมากที่สุดในห้องเรียน
- เธออยากให้โรงเรียนมีอุปกรณ์อะไรบ้าง

3.3 ใช้วิธีการออกแบบสอบถาม

วิธีนี้ทำได้ง่ายที่สุด อีกทั้งทำให้ได้ข้อมูลเป็นจำนวนมากในระยะเวลาอันสั้น แต่ข้อมูลที่ได้นั้นมีความเชื่อมั่นได้น้อยกว่าข้อมูลที่ได้จากทั้ง 2 วิธีที่กล่าวมาแล้ว วิธีนี้มีข้อจำกัดอยู่ประการหนึ่งคือไม่สามารถใช้กับเด็กที่ยังไม่สามารถอ่านออกเขียนได้

4. เลือกวิธีการปรับพฤติกรรม

การที่จะเลือกวิธีการใด ย่อมขึ้นอยู่กับเป้าหมายว่าต้องการที่จะลด หรือเพิ่มพฤติกรรม สภาพแวดล้อม ตลอดจนลักษณะของเด็กด้วย เช่น ถ้าต้องการที่จะลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็ก จะพบว่าวิธีที่เหมาะสมที่สุดน่าจะเป็นการลงโทษ แต่ถ้าสภาพการณ์นั้นใช้การลงโทษไม่เหมาะสม ก็สามารถให้การเสริมแรงทางบวกแทนได้ นั่นคือให้การเสริมแรงทางบวกเสริมสร้างพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับพฤติกรรมก้าวร้าว โดยที่ถ้าพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้น พฤติกรรมก้าวร้าวย่อมไม่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ เช่น ถ้าต้องการจะลดพฤติกรรมการพูดจาหยาบคาย ก็อาจทำได้โดยเพิ่มการพูดจาสุภาพขึ้นมาแทน เป็นต้น

5. ขอบพฤติกรรมเป้าหมายให้กับเด็ก

ในการดำเนินการปรับพฤติกรรมใด ๆ ก็ตาม จะประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ถ้าเด็กเข้าใจและยอมรับเป้าหมายนั้น เมื่อเด็กตอบตกลงตามพฤติกรรมเป้าหมายที่ตั้งไว้แล้ว ขั้นต่อไปคือจะต้องสร้างเป็นกฎเกณฑ์ขึ้นมา โดยที่เด็กจะต้องเป็นผู้ร่วมสร้างด้วย เมื่อกฎเกณฑ์ได้ตั้งขึ้นมาแล้วด้วยความร่วมมือของเด็ก ขั้นต่อมาควรจะได้มีการสร้างเงื่อนไขทันที โดยเน้นในกรณีที่เด็กทำได้ตามเงื่อนไขจะมีการเสริมแรงอย่างไร และถ้าเด็กทำไม่ได้ตามเงื่อนไขจะมีการลงโทษ

อย่างไร

6. การดำเนินการ

เมื่อกฎเกณฑ์ได้ตั้งขึ้นมาแล้ว การดำเนินการก็ทำได้ง่ายมาก นั่นคือจะต้องเคารพตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้เท่านั้น ถ้าเด็กทำตามก็ให้การเสริมแรงตามที่ตกลงกันไว้ และถ้าเด็กไม่ทำตามกฎที่ตั้งไว้ก็ให้การลงโทษ ซึ่งในขั้นดำเนินการนี้ ความสำเร็จของโปรแกรมจะอยู่ที่ความสม่ำเสมอของผู้ดำเนินการ เพราะถ้าผู้ดำเนินการไม่ทำตามกฎเกณฑ์อย่างสม่ำเสมอแล้ว โปรแกรมนั้นจะไม่มีทางสำเร็จเลย นอกจากนี้ควรเพิ่มวิธีการเสริมแรงทางสังคม และวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับควบคู่กันไปด้วย จะทำให้โปรแกรมประสบความสำเร็จได้เร็วยิ่งขึ้น

7. การประเมินผล

การประเมินผล ทำได้โดยการเปรียบเทียบข้อมูลในช่วงก่อนดำเนินการกับระหว่างการดำเนินการ ถ้าข้อมูลเป็นไปตามที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ แสดงว่าโปรแกรมประสบความสำเร็จ แต่ถ้าข้อมูลไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ ย่อมแสดงว่าโปรแกรมล้มเหลว ซึ่งควรจะหยุดดำเนินการ แล้วต้องหาวิธีการอื่นต่อไป

8. การถอดถอนโปรแกรม

วิธีการถอดถอนโปรแกรมการปรับพฤติกรรม มีความสำคัญไม่น้อยกว่าการดำเนินการปรับพฤติกรรม เพราะถ้าการถอดถอนโปรแกรมไม่ดีพอ ผลของความพยายามที่ทำมาทั้งหมด ก็คงจะหมดไปพร้อมกับการถอดถอนโปรแกรม ดังนั้นก่อนการถอดถอนโปรแกรม จะต้องคำนึงถึงวิธีการที่จะทำให้พฤติกรรมเป้าหมายนั้นคงไว้ให้ได้เสียก่อน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แรงจูงใจ ตอนที่ 1

การกระทำหรือการแสดงออกทุกอย่างของคนเราจะต้องมีสาเหตุทั้งนั้น เรามักจะมีเรื่องต้องคิดหรือคุยกันอยู่บ่อย ๆ ว่าทำไมเพื่อนของเราจึงต้องแสดงกิริยาอย่างนั้น ทำไมวันนี้เพื่อนของเราจึงหน้าบึ้ง ทำไมจึงต้องไปรับประทานอาหารตามร้านอาหารที่มีชื่อและราคาแพง ทำไมจึงต้องไปช้อปปิ้งต่างประเทศ ทำไมจึงต้องเรียนให้ได้ปริญญา เป็นต้น ความสงสัยในสาเหตุของการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์เรานี้เอง ทำให้เกิดคำถามว่า "ทำไม?" ทำไมคนเราจึงต้องทำสิ่งต่าง ๆ อย่างที่เขากระทำ ถ้าพิจารณาในแง่จิตวิทยาแล้ว คำตอบก็คือบุคคลดังกล่าวต่างก็มีความต้องการหรือมีแรงจูงใจให้ทำ แรงจูงใจนี้จะผลักดันให้บุคคลทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการหรือนำไปสู่จุดหมายที่ต้องการ

ความหมายของแรงจูงใจ

แรงจูงใจ หรือ Motive หมายถึงสภาวะใด ๆ ก็ตามที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา

ส่วนการจูงใจ หรือ Motivation หมายถึงการนำปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นแรงจูงใจมาผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทาง เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายหรือเงื่อนไขที่ต้องการ ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำมาอาจจะเป็นเครื่องล่อ รางวัล การลงโทษ การทำให้เกิดการตื่นตัว รวมทั้งทำให้เกิดความคาดหวัง

การจูงใจจึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ตราบใดที่มนุษย์ยังมีความต้องการซึ่งทำให้สภาวะของร่างกายเกิดความไม่สมดุลย์ เมื่อร่างกายไม่สมดุลย์ จะทำให้มีแรงขับที่จะกำหนดทิศทางเพื่อสนองต่อความต้องการนั้น ๆ เมื่อคนเราได้รับการตอบสนอง แรงขับก็จะลดลง เราจึงเกิดความพึงพอใจ เช่นเวลาคนเราหิว เกิดมีน้ำย่อยมากกระตุ้นกระเพาะอาหาร (แรงขับ) ทำให้คนเราแสวงหาอาหาร (ทิศทาง) เมื่ออิ่มแล้วจึงหายหิว เกิดภาวะสมดุลย์ในร่างกาย เป็นต้น

แรงจูงใจภายนอก

1. ความหมายของแรงจูงใจภายนอก

แรงจูงใจภายนอกเป็นสิ่งที่เร้า อันได้แก่ ตัวเสริมแรง หรือสิ่งจูงใจต่าง ๆ ที่ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ มีบทบาทในการเป็นตัวกระตุ้นให้คนแสดงพฤติกรรมมากขึ้น

2. ชนิดของการเสริมแรง

การเสริมแรงมี 2 ชนิดคือ

2.1 การเสริมแรงทางบวก

การเสริมแรงทางบวก คือการให้สิ่งทีุ่บุคคลพอใจ เช่น รางวัล คำชมเชย การยิ้ม การพยักหน้า และความสนใจ ซึ่งเป็นตัวเสริมแรงที่มีอิทธิพลมากสำหรับเด็ก ทั้งยังตรงกับความต้องการอย่างหนึ่งของมนุษย์ คือต้องการเป็นที่ยอมรับ ต้องการเป็นที่รัก ต้องการคำชมเชย เป็นต้น

2.2 การเสริมแรงทางลบ

การเสริมแรงทางลบคือการนำสิ่งที่ไม่สบายใจต่าง ๆ ออกไป ได้แก่ การดุ การตำหนิ การที่สังคมไม่ยอมรับ คำวิจารณ์ ตลอดจนเสียงที่ดังอีกทีจนเกินไป ฉะนั้นเมื่อขจัดสิ่งที่ไม่สบายใจต่าง ๆ ออกไป จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้

ดังนั้น การให้การเสริมแรงทางบวกหรือการเสริมแรงทางลบ จะให้ผลเช่นเดียวกัน คือทำให้เกิดการเรียนรู้

3. ลักษณะพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจภายนอก

เนื่องจากผู้ที่มีแรงจูงใจภายนอกจะเป็นผู้ที่ทำอะไรโดยที่ความต้องการคำชม ต้องการยอมรับ หรือต้องการความเห็นชอบจากผู้อื่น ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้สึกที่ไม่ค่อยเป็นตัวของตัวเอง ทำอะไรต้องคอยระมัดระวังต่อการยอมรับของผู้อื่น คอยคิดว่าผู้อื่นจะคิดอย่างไรกับตน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่คอยพึ่งพาผู้อื่น มักจะทำดีหรือสร้างสัมพันธภาพเฉพาะบุคคลที่ทำประโยชน์ให้ มักจะทำดีเฉพาะเวลาที่มีคนเห็น ถ้าไม่มีคนรู้เห็นจะเกิดความท้อถอยเบื่อหน่าย หหมดกำลังใจที่จะทำดีต่อไป เช่น คนที่ทำดีเพื่อหวังจะได้สองชั้น ถ้าไม่ได้ดังที่หวัง ก็จะมีรู้สึกผิดหวัง เสียใจ โกรธเคือง ท้อถอยและอาจจะเลิกทำดีอีกต่อไป

แรงจูงใจภายใน

1. ความหมายของแรงจูงใจภายใน

แรงจูงใจภายใน เป็นสภาวะที่บุคคลต้องการที่จะกระทำ หรือเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างด้วยตนเอง ไม่ต้องอาศัยการชักจูงจากสิ่งเร้าภายนอก ได้แก่ ความต้องการ ความสนใจ พิเศษ ความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติของแต่ละบุคคล

2. ลักษณะพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน

เนื่องจากคนที่มีแรงจูงใจประเภทนี้จะเป็นผู้ที่มีความสุขในการทำสิ่งต่าง ๆ โดยมิได้หวังรางวัลหรือค่าชม จึงมีแรงจูงใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด ไม่มีความเบื่อหน่าย จะเป็นผู้ที่ทำงานเพราะรักในงาน ถึงแม้จะไม่มีใครเห็น ไม่มีใครชม ก็ไม่เกิดความท้อถอยเบื่อหน่าย เป็นผู้ที่ทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง ไม่ต้องคอยวิตกกังวลว่าใครจะคิดอย่างไรกับตน ซึ่งทำให้สามารถทำงานได้เต็มที่ เป็นผู้ที่สามารถสร้างสัมพันธภาพกับคนทั่ว ๆ ไปได้ดี มิใช่สร้างสัมพันธภาพเฉพาะบุคคลที่ทำประโยชน์ให้ได้เท่านั้น และทำงานโดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

ประเภทของแรงจูงใจ

แรงจูงใจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. แรงจูงใจทางสรีรวิทยา

แรงจูงใจประเภทนี้เกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของร่างกายทั้งหมด เพื่อให้บุคคลมีชีวิตอยู่ได้ เป็นความต้องการที่จำเป็นตามธรรมชาติของมนุษย์ แรงจูงใจทางสรีระที่สำคัญคือ ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ แรงจูงใจดังกล่าวเกิดขึ้นจากความต้องการภายในร่างกาย และอิทธิพลของฮอร์โมน เราสามารถวัดระดับความต้องการทางสรีระ ได้จากการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล คือจากความมากน้อยของการกระทำ การเลือกกระทำ และการโต้ตอบต่อสิ่งที่มาชักชวน

2. แรงจูงใจทางจิตวิทยา

แรงจูงใจทางจิตวิทยา มีความสำคัญน้อยกว่าแรงจูงใจทางสรีระวิทยา เพราะจำเป็นในการดำรงชีวิตน้อยกว่า แต่จะช่วยคนเราทางด้านจิตใจ ทำให้มีสุขภาพจิตดี รู้สึกพอใจ และสบายใจ แรงจูงใจประเภทนี้ได้แก่

- ความอยาก رؤอยากเห็นและการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม
- ความต้องการความรักและความเอาใจใส่ใกล้ชิดจากผู้อื่น

3. แรงจูงใจทางสังคม

แรงจูงใจทางสังคมมีอยู่ 5 ประเภทคือ

3.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

เป็นความต้องการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีความมานะพยายาม อดทน ทำงานแบบมีเป้าหมาย ตั้งระดับความคาดหวังไว้สูง และพยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ ส่วนผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ จะทำงานแบบไม่มีเป้าหมาย หรือตั้งเป้าหมายง่าย ๆ เพราะกลัวความล้มเหลวในการทำงาน และตั้งระดับความคาดหวังไว้ต่ำ

3.2 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

เป็นความต้องการเป็นที่ยอมรับ ได้รับความนิยมในกลุ่ม หลีกเลี้ยงการโต้แย้ง และมีพฤติกรรมคล้อยตาม บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะเป็นคนที่เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีจิตใจกว้างขวางโอบอ้อมอารี

3.3 แรงจูงใจใฝ่อำนาจ

เป็นความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของบุคคล ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เป็นความพยายามที่จะควบคุมสิ่งที่มีอำนาจเหนือตน บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจสูง มักชอบการถกเถียงโต้แย้ง ทำอะไรไม่ค่อยนึกถึงผู้อื่น พอใจที่จะทำงานในลักษณะที่เป็นผู้นำ แต่จะไม่พอใจกับการทำงานที่มีผู้นำหลายคน และจะไม่พอใจมากยิ่งขึ้น ถ้ารู้สึกว่าตนเองถูกผู้อื่นแนะนำ

3.4 แรงจูงใจใฝ่ก้าวร้าว

เป็นความต้องการที่จัดความโกรธ หรือความคับข้องใจ โดยใช้ความรุนแรงโดยทางวาจา หรือท่าทาง การก้าวร้าวเกิดจากการเรียนรู้โดยเลียนแบบจากพ่อแม่ หรือคนที่อยู่ใกล้เคียง ตลอดจนเกิดจากความกดดัน อันเนื่องมาจากความเข้มงวดกวดขันของพ่อแม่

3.5 แรงจูงใจใฝ่พึ่งพา

เป็นความต้องการความช่วยเหลือ การสนับสนุน คำปรึกษา เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และการทำงาน บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่พึ่งพาสสูง จะเป็นคนที่ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ทำอะไรไม่กล้าตัดสินใจ ลังเล ไม่กล้าเสี่ยง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แรงจูงใจตอนที่ 2

ทฤษฎีแรงจูงใจ

เพื่อที่จะอธิบายสาเหตุที่ทำให้บุคคลกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ละเอียดขึ้น นักจิตวิทยาได้พยายามศึกษาการกระทำของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ และได้ตั้งทฤษฎีแรงจูงใจของมนุษย์ขึ้น เพื่ออธิบายเกี่ยวกับการที่บุคคลเลือกที่จะกระทำเช่นนั้น ดังนั้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องแรงจูงใจได้ดีขึ้น จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาทฤษฎีแรงจูงใจที่นักจิตวิทยาได้ตั้งขึ้น ทฤษฎีแรงจูงใจอาจแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มเน้นพื้นฐานทางชีววิทยา กลุ่มเน้นความสำคัญของการเรียนรู้ และกลุ่มเน้นองค์ประกอบทางปัญญา

1. ทฤษฎีทางชีววิทยา

1.1 ทฤษฎีสัญชาตญาณ

สัญชาตญาณ เป็นสิ่งที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งทำให้บุคคลมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องมีการเรียนรู้ เช่น เมื่อแรกคลอด ทารกจะสามารถตอบสนองต่ออาหาร น้ำ ความรู้สึกร้อนหนาว ความรู้สึกเจ็บปวดได้ ลักษณะของสัญชาตญาณซึ่งเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดนี้ จึงเป็นปฏิกิริยาที่มีผลต่อแรงจูงใจ ทำให้บุคคลได้กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เราอาจนิยามสัญชาตญาณว่าเป็นแบบอย่างของพฤติกรรมที่ไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้ เช่น การสร้างรังของนก การสะสมอาหารของมด ความอยาก رؤ้อยากเห็น การชอบอยู่เป็นหมู่เป็นกลุ่ม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีพฤติกรรมของมนุษย์มากมายที่นอกเหนือไปจากสัญชาตญาณ ทฤษฎีสัญชาตญาณไม่อาจอธิบายเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้วยเหตุผลเหล่านี้ประกอบกับการที่นักจิตวิทยาได้ตระหนักถึงบทบาทสำคัญของการเรียนรู้ที่มีต่อพฤติกรรมของมนุษย์ จึงทำให้พวกเขาละทิ้งทฤษฎีสัญชาตญาณ

1.2 ทฤษฎีแรงขับ

โดยปกติพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลนั้น จะมีส่วนสัมพันธ์กับแรงขับภายในของแต่ละบุคคล แรงขับเป็นสภาวะความตึงเครียดทางร่างกาย เป็นตัวการที่ทำให้ร่างกายแสดง

พฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อจัดความเครียดนั้นออกไป แรงขับมีลักษณะที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือแรงขับภายในร่างกายหรือแรงขับปฐมภูมิ เป็นแรงขับที่เกิดจากความต้องการของร่างกาย และแรงขับภายนอกหรือแรงขับทุติยภูมิ เป็นแรงขับที่เกิดจากความต้องการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป อันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ และการเรียนรู้ที่สะสมไว้ในแต่ละบุคคล

1.3 ทฤษฎีความต้องการ

ในเรื่องทฤษฎีความต้องการนี้ จะได้กล่าวถึงทฤษฎีที่น่าสนใจไว้ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ และทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์

1.3.1 ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์

มาสโลว์ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็นขั้น ๆ ความคิดสำคัญของทฤษฎีนี้คือ ความต้องการส่วนใหญ่ในขั้นที่ต่ำกว่าต้องได้รับการตอบสนองก่อน แล้วความต้องการในขั้นที่สูงขึ้นไปจึงจะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ความต้องการมากกว่าหนึ่งระดับ อาจเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน แต่ความต้องการในระดับที่ต่ำกว่า ถ้ายังไม่ได้รับการตอบสนองจะเกิดขึ้นก่อน

ความต้องการตามลำดับขั้นที่มาสโลว์ได้กล่าวไว้ มี 5 ข้อดังนี้คือ

- 1) ความต้องการทางสรีระ
- 2) ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง
- 3) ความต้องการความรักและเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
- 4) ความต้องการเกียรติยศ
- 5) ความต้องการการเข้าถึงตนเองอย่างถ่องแท้

1.3.2 ทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์

ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่ว่า ความต้องการเป็นพื้นฐานที่จะทำให้เกิดแรงขับหรือแรงจูงใจ ซึ่งจะเป็นผลทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมาย เมอร์เรย์ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบุคคลปกติกลุ่มหนึ่ง และได้แบ่งความต้องการทางจิตวิทยาออกเป็น 20 ชนิด ความต้องการของเมอร์เรย์ที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน มี 7 ข้อ ดังนี้คือ

- 1) ความต้องการใฝ่ลัทธิ

- 2) ความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น
- 3) ความต้องการการก้าวร้าว
- 4) ความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง
- 5) ความต้องการที่จะมีอิทธิพลหรือบังคับผู้อื่น
- 6) ความต้องการที่จะสร้างความประทับใจให้ปรากฏแก่ผู้อื่น
- 7) ความต้องการที่จะปกป้องคุ้มครองผู้อื่น

2. ทฤษฎีทางการเรียนรู้

นักทฤษฎีทางการเรียนรู้โต้แย้งว่า ความต้องการทางสรีระอาจจะมีบทบาทในพฤติกรรม แต่การเรียนรู้จะมีบทบาทมากกว่าในการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมของมนุษย์ นักจิตวิทยาที่เป็นผู้นำทางทฤษฎีการเรียนรู้คือ สกินเนอร์ สกินเนอร์ได้แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมส่วนใหญ่อาจทำให้เกิดขึ้นได้โดยการให้รางวัลหลังจากพฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้เกิดขึ้น นักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เช่น แบนคูรา ได้ขยายแนวความคิดของสกินเนอร์ โดยเน้นว่ารางวัลที่มีอำนาจมากที่สุดสำหรับมนุษย์คือรางวัลทางสังคม เช่น การชมเชย ดังนั้น เด็กที่ได้รับการชมเชยเมื่อประพฤติตนเป็นคนดี เขาจะพัฒนายนิสัยของการเป็นคนดี ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เมื่อบุคคลเห็นผู้อื่นทำอะไรแล้วได้รับรางวัล เขาจะทำตาม และยึดเอาบุคคลที่เขาทำตามเป็นตัวอย่าง สำหรับเด็ก ตัวแบบที่ล้ำค่ามักจะเป็นผู้ปกครองของเขา

3. ทฤษฎีทางปัญญา

ทฤษฎีทางปัญญาใช้กระบวนการคิดเป็นหลัก เพื่ออธิบายว่า ทำไมคนเราจึงทำดั่งที่เขาทำ นักจิตวิทยาปัญญานิยมชี้ให้เห็นว่า แนวทางที่เราตอบสนองต่อเหตุการณ์ ขึ้นอยู่กับการตีความหมายของเหตุการณ์นั้น ๆ ของเรา ตัวอย่างเช่น เมื่อมีคนเหยียบเท้าของเรา เราอาจตีความหมายได้หลายอย่าง เป็นต้นว่า เขาอาจตั้งใจ เขาอาจเมา เขาอาจบ้า เขาอาจใจลอย หรือเขาอาจเป็นคนพิการ อะไรก็ตามที่เราตีความหมายว่าทำให้เขาทำเช่นนั้น จะมีผลต่อการกระทำของเรา ทฤษฎีที่เป็นตัวแทนของทฤษฎีทางปัญญา ได้แก่ ทฤษฎีการระบุสาเหตุ ทฤษฎีความสอดคล้องทางปัญญา และทฤษฎีความคาดหวัง

3.1 ทฤษฎีการระบุสาเหตุ

ตามทฤษฎีการระบุสาเหตุ ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง คืออาจมาจากสาเหตุภายใน เช่น ลักษณะบุคลิกภาพ หรือความพยายามของบุคคล หรือมาจากสาเหตุภายนอก เช่น สถานการณ์ทางสังคม การกระทำของคนอื่น หรือโชค ตัวอย่างเช่น เมื่อเพื่อนของเราสอบวิชาจิตวิทยาได้เกรด A เราอาจยกการได้เกรด A ให้เป็นเรื่องของความสามารถของเพื่อน (สาเหตุภายใน) หรือยกให้เป็นเรื่องของข้อสอบง่าย อาจารย์ใจดี อาจารย์รอกคะแนนผิด (สาเหตุภายนอก)

3.2 ทฤษฎีความสอดคล้องทางปัญญา

ทฤษฎีความสอดคล้องทางปัญญา เสนอโดยเฟสติงเจอร์ กล่าวว่าเมื่อบุคคลเกิดความรู้ความเข้าใจที่ขัดแย้งกัน เขาจะเกิดความไม่สบายใจ และเมื่อเกิดความขัดแย้งทางปัญญา บุคคลจะต้องเปลี่ยนความคิดหรือการกระทำของเขา เพื่อพยายามทำให้เกิดความสอดคล้องขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ชายผู้หนึ่งติดบุหรี่ ต่อมาเขาได้รับข่าวสารว่าบุหรี่ทำให้เกิดมะเร็ง เขาจะเกิดความไม่สบายใจ และจะต้องจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป เขาอาจหาข่าวสารมาลบล้างว่าการสูบบุหรี่ของเขาไม่เป็นภัย ถ้าเขาเชื่ออย่างนั้นจริง ๆ เขาก็สูบบุหรี่ด้วยความสบายใจ หรือเขาอาจตระหนักแน่ชัดว่าบุหรี่เป็นโทษต่อเขา เขาจึงเลิกสูบบุหรี่เสีย ทฤษฎีความสอดคล้องทางปัญญา เน้นถึงวิธีการที่บุคคลเข้าใจ ตีความหมาย และมีประสบการณ์ต่อโลกอย่างอัตนัย

3.3 ทฤษฎีการคาดหวัง

ทฤษฎีการคาดหวัง มีพื้นฐานมาจากแนวความคิดของนักจิตวิทยาทางการรู้ การเข้าใจ หรือทางปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เคิร์ท เลวิน และทอลแมน ตามทฤษฎีของนักจิตวิทยาปัญญานิยม ปัจเจกบุคคลมีความคิดเกี่ยวกับผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของเขา และเขาอาจจะเลือกที่จะกระทำตามคุณค่าของผลที่เกิดขึ้น และความน่าจะเป็นที่จะทำได้สำเร็จ

ตัวอย่างคำแนะนำหน้าของเอกสาร

คำแนะนำ

อ่านคำแนะนำข้างล่างนี้อย่างละเอียด และปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 ตอบคำถามในเอกสารหมายเลข 1 ให้ครบทุกข้อ
- ขั้นที่ 2 ดูวิดีโอเทปคำบรรยายและจดคำบรรยายลงในกระดาษเอกสารหมายเลข 2 เพื่อใช้สำหรับการตอบคำถามในภายหลัง
- ขั้นที่ 3 ส่งคืนเอกสารหมายเลข 2 ให้แก่ผู้ทำการทดลอง
- ขั้นที่ 4 ตอบคำถามในเอกสารหมายเลข 3
- ขั้นที่ 5 ตอบคำถามในเอกสารหมายเลข 4
- ขั้นที่ 6 เก็บเอกสารทุกฉบับลงในซอง และส่งคืนผู้ทำการทดลอง

ตัวอย่างกระดาษจดคำบรรยายแบบเป็นรายชื่อ

ชื่อ-นามสกุล..... เลขประจำตัว.....

1. ความหมายของการปรับพฤติกรรม

---

2. เทคนิคการปรับพฤติกรรม

2.1 การเสริมแรงทางบวก

ก. ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จ. การให้ข้อมูลย้อนกลับ

2.2 การลงโทษ

ก. การแก้ไขเกินกว่าเหตุ

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข. การใช้เวลานอก

แบบทดสอบวัดความสามารถในการระลึกตามตัวนะ

ฉบับที่ 1

ชื่อ-นามสกุล.....เลขประจำตัว.....

คำสั่ง จงอธิบายรายละเอียดของหัวข้อต่าง ๆ ค่อไปนี้ให้มากที่สุดเท่าที่ท่านจำได้ ตามที่ท่านได้
 ึ่งจากคำบรรยายเรื่อง "การปรับพฤติกรรม"

1. ความหมายของการปรับพฤติกรรม

---

2. การเสริมแรงทางบวก

ศูนย์วิทยพัชยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ

---

4. ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรมหรือสิทธิพิเศษ

---

5. ตัวเสริมแรงทางสังคม

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

9. การแก้ไขเกินกว่าเหตุ

---

10. การใช้เวลาออก

---

11. การปรับสินไหม

---

12. การหยุดยั้ง

แบบทดสอบวัดความสามารถในการระลึกตามตัวนะ

ฉบับที่ 2

ชื่อ-นามสกุล..... เลขประจำตัว.....

คำสั่ง จงอธิบายรายละเอียดของหัวหรือต่าง ๆ ต่อไปนี้ให้มากที่สุดเท่าที่ท่านจำได้ ตามที่ท่านได้
ฟังจากคำบรรยายเรื่อง "หลักการจัดโปรแกรมการปรับพฤติกรรม"

การดำเนินการปรับพฤติกรรม มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายให้ชัดเจน

---

2. การสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

---

3. การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

---

4. การสังเกตและบันทึกความถี่ของพฤติกรรม

---

5. การสังเกตและบันทึกความยาวนานของเวลา

---

6. การสังเกตและบันทึกแบบช่วงเวลา

---

7. การหาตัวเสริมแรงทางบวก

---

8. การหาตัวเสริมแรงทางบวกโดยใช้วิธีการสังเกต

---

9. การหาตัวเสริมแรงทางบวกโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์

---

10. การหาตัวเสริมแรงทางบวกโดยใช้วิธีการออกแบบสอบถาม

---

11. การเลือกวิธีการปรับพฤติกรรม

---

12. การบอกพฤติกรรมเป้าหมายให้กับเด็ก

---

13. การดำเนินการปรับพฤติกรรม

---

14. การประเมินผล

---

15. การถอดถอนโปรแกรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบวัดความสามารถในการระลึกตามตัวนะ

ฉบับที่ 3

ชื่อ-นามสกุล..... เลขประจำตัว.....

คำสั่ง จงอธิบายรายละเอียดของหัวหรือต่าง ๆ ต่อไปนี้ให้มากที่สุดเท่าที่ท่านจำได้ ตามที่ท่านได้
ฟังจากคำบรรยายเรื่อง "แรงจูงใจ"

1. ความหมายของแรงจูงใจ

---

2. ความหมายของแรงจูงใจภายนอก

---

3. การเสริมแรงทางบวก

---

4. การเสริมแรงทางลบ

---

5. ลักษณะพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจภายนอก

---

6. ความหมายของแรงจูงใจภายใน

---

7. ลักษณะพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน

---

8. แรงจูงใจทางเสรีวิทยา

---

9. แรงจูงใจทางจิตวิทยา

---

10. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

---

11. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

---

12. แรงจูงใจใฝ่อำนาจ

---

13. แรงจูงใจใฝ่ก้าวหน้า

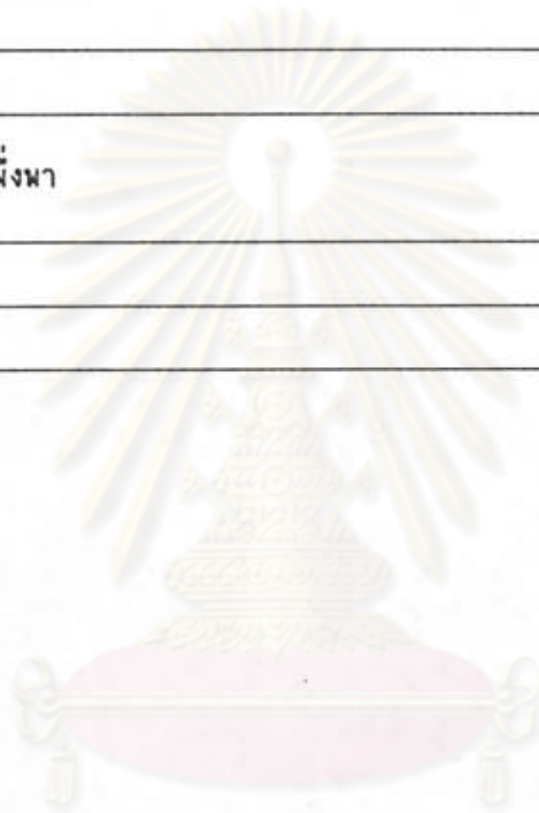
14. แรงจูงใจใฝ่พึงพา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบวัดความสามารถในการระลึกตามตัวนะ

ฉบับที่ 4

ชื่อ-นามสกุล..... เลขประจำตัว.....

คำสั่ง จงอธิบายรายละเอียดของหัวหรือค่าง ๆ ต่อไปนี้ให้มากที่สุดเท่าที่ท่านจำได้ ตามที่ท่านได้
ฟังจากคำบรรยายเรื่อง "ทฤษฎีแรงจูงใจ"

1. ทฤษฎีสัญชาตญาณ

---

2. ทฤษฎีแรงขับ

---

3. ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์

---

4. ทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์

---

5. ทฤษฎีทางการเรียนรู้

---

6. ทฤษฎีทางปัญญา

---

7. ทฤษฎีการระบุดสาเหตุ

---

8. ทฤษฎีความสอดคล้องทางปัญญา

---

9. ทฤษฎีการคาดหวัง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบวัดความเข้าใจ

ฉบับที่ 1

ชื่อ-นามสกุล.....เลขประจำตัว.....

*****

* คำสั่ง จงทำเครื่องหมายกากบาท (X) ในข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว *

*****

1. ข้อใดมีประสิทธิภาพในการเสริมแรงมากที่สุด ?
  - (ก) ครูยิ้มให้เมื่อนักเรียนตอบถูก
  - ข. ครูบอกให้วิภาทราบว่าทำเลขถูกที่ข้อ
  - ค. ครูกล่าวชมว่าวิโรจน์มีความประพฤติเรียบร้อย
  - ง. ครูให้คะแนนพิเศษ 5 คะแนน เมื่อนักเรียนตอบถูก ซึ่งเขาสามารถนำไปแลกเปลี่ยนสิ่งของอื่น ๆ ได้

2. ข้อใดคือตัวอย่างของการลงโทษด้วยวิธีการปรับลินใหม่ ?
  - ก. ครูไม่พูดกับสมชายอีกเพราะเขาไม่เชื่อฟังคำสั่งสอน
  - (ข) ครูตัดคะแนนความประพฤติของสมชาติเพราะเขาแต่งกายผิดระเบียบ
  - ค. ครูสั่งให้สมบัติออกไปอยู่นอกห้องเรียนเพราะเขาแกล้งเพื่อนตลอดเวลา
  - ง. ครูสั่งให้สมโชคทำความสะอาดห้องเรียนเพียงคนเดียวเพราะเขามักจะทิ้งขยะไม่เป็นที่

3. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้การเสริมแรงทางบวก ?
  - (ก) ควรบอกถึงการเสริมแรงก่อนที่เด็กแสดงพฤติกรรม
  - ข. ควรบอกเด็กด้วยว่าให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมใด
  - ค. ควรให้การเสริมแรงทันทีที่พฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้น
  - ง. ควรเลือกชนิดของตัวเสริมแรงให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็ก

4. ถ้าต้องการปรับพฤติกรรมการขับรถด้วยความเร็วสูง วิธีการใดไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ ?
- การหยุดยั้ง
  - การลงโทษ
  - การควบคุมตนเอง
  - การเสริมแรงทางบวก
5. เป้าหมายสูงสุดของการปรับพฤติกรรมคือข้อใด ?
- มงคลไม่เล่นการพนันเพราะกลัวถูกจับ
  - สมบัติเล็กสลับขู่เพราะระงับความต้องการได้
  - เศรษฐีสอบได้คะแนนสูงขึ้นเพราะจะได้รับทุนการศึกษา
  - สุชาติมีความประพฤติเรียบร้อยเพราะได้รับคำชมเชย
6. ข้อใดต่อไปนี้ที่ไม่มีผลต่อการเสริมแรง ?
- ครูบอกให้รู้ว่าทำเลขผิดก็ข้อ
  - ครูงดการบ้านเพราะทำเลขถูกทุกข้อ
  - ครูกล่าวชมพร้อมกับยิ้มเมื่อทำเลขถูกทุกข้อ
  - เมื่อทำเลขถูกทุกข้อ ครูให้ดาว 2 ดวง ซึ่งเก็บสะสมไว้แลกเป็นขนมได้
7. ข้อใดคือวิธีการเสริมแรงทางสังคม ?
- เมื่อถึงวันขึ้นปีใหม่ ครูใหญ่ส่งบัตรอวยพรถึงผู้ปกครองนักเรียนทุกคน
  - เมื่อนักเรียนจะสอบปลายภาค ครูใหญ่อบรมนักเรียนให้พยายามดูหนังสือให้มาก
  - เมื่อนักเรียนได้รับรางวัลการประกวดคุณลักษณะ ครูใหญ่ยิ้มและกล่าวว่าเก่งมาก
  - เมื่อนักเรียนนักการแข่งชันกีฬา ครูใหญ่ให้คำแนะนำสำหรับการแข่งขันในครั้งต่อไป

8. ข้อใดเป็นวิธีที่คิดที่สุดในการปรับพฤติกรรม ?

- ก. ครูให้รางวัลเมื่อนักเรียนประพฤติเรียบร้อย
- ข. ครูให้นักเรียนที่คุยกันระหว่างครูสอนออกไปยืนหน้าห้อง
- ค. ครูให้นักเรียนพิจารณาตนเองว่ามีความประพฤติเรียบร้อยอย่างที่ตั้งใจไว้หรือไม่
- ง. ครูคอยเยี่ยมทุกครั้งที่นักเรียนทำหนังสือหล่นเสียงดังในขณะเรียน ต่อมาครูทำเป็นไม่ใส่ใจ

9. ข้อใดไม่ใช่ตัวเสริมแรงทางบวก ?

- ก. ความสุข
- ข. อาหารขณะที่กำลังหิว
- ค. ลูกสุนัขขนปุยสำหรับคนรักสัตว์
- ง. รายการโทรทัศน์รอบคิกสำหรับคนนอนหัวค่ำ

10. เทคนิคการปรับพฤติกรรมด้วยวิธีการหยุดยั้งและการลงโทษคล้ายกันในลักษณะใด ?

- ก. เป็นการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์
- ข. เป็นวิธีการระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
- ค. เป็นวิธีที่ต้องวางเงื่อนไขคู่กับตัวเสริมแรงอื่น ๆ
- ง. เป็นวิธีที่เหมาะสมกับการปรับพฤติกรรมที่มีอันตราย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบวัดความเข้าใจ

ฉบับที่ 2

ชื่อ-นามสกุล..... เลขประจำตัว.....

*****
 * คำสั่ง จงทำเครื่องหมายกากบาท (X) ในข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว *
 *****

1. ข้อใดไม่ใช่วิธีการหาตัวเสริมแรงทางบวก ?
  - ก. จากการสังเกตพบว่ามานะชอบดูโทรทัศน์
  - ข. จากการพูดคุยกับมานะพบว่ามานะชอบเล่นบิงปอง
  - ค. จากการสอบถามมานะว่ามานะทำคะแนนวิชาสุขศึกษาได้ดีที่สุด
  - ง. จากการตอบแบบสอบถามพบว่ามานะชอบเรียนวิชาศิลปะศึกษามากที่สุด

2. พฤติกรรมต่อไปนี้ ข้อใดที่สมควรใช้วิธีการสังเกตและบันทึกความยาวนานของเวลา ?
  - ก. พฤติกรรมก้าวร้าวในชั่วโมงภาษาไทย
  - ข. จำนวนนักเรียนที่ส่งการบ้านตรงเวลา
  - ค. การเอาการบ้านวิชาอื่นมาทำในชั่วโมงภาษาไทย
  - ง. จำนวนนักเรียนที่ยกมือเพื่อขอตอบคำถามในชั่วโมงภาษาไทย

3. จากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม ผู้สังเกตเขียนรายงานว่า "เมื่อครูหันหลังเข้ากระดานคำ รักติหยิบปากกามาเคาะโต๊ะเล่น เพื่อน ๆ ในห้องหันไปมอง ครูจึงหันกลับมา แล้วครูรักติ" ลักษณะเช่นนี้จัดอยู่ในข้อใด ?
  - ก. การสังเกตและบันทึกแบบช่วงเวลา
  - ข. การสังเกตและบันทึกความถี่ของพฤติกรรม
  - ค. การสังเกตและบันทึกความยาวนานของเวลา
  - ง. การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

4. พฤติกรรมใดต่อไปที่ไม่สามารถดำเนินการปรับพฤติกรรมได้
- การไม่ส่งการบ้าน
  - การสับหูในห้องน้ำ
  - ความเข้าใจในเรื่องที่สอน
  - การหยิ่งขงของเพื่อนไปใช้โดยไม่บอก
5. ถ้าต้องการศึกษาว่าเด็กอายุ 5 ขวบ ชอบของเล่นอะไรมากที่สุด วิธีการใดไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ ?
- ให้เด็กทำแบบสอบถามเกี่ยวกับของเล่นที่เด็กชอบมากที่สุด
  - อ่านรายชื่อของเล่นให้เด็กฟัง แล้วให้เด็กบอกว่าชอบหรือไม่ชอบ
  - ถามเด็กว่าชอบของเล่นอะไรบ้าง แล้วนำมาจัดเรียงตามลำดับความชอบ
  - จัดกลุ่มให้เด็กเล่นของเล่นชนิดต่าง ๆ แล้วดูว่าของเล่นชิ้นใดที่เด็กหยิ่งขงที่สุด
6. พฤติกรรมต่อไปนี้ ข้อใดที่สมควรใช้วิธีการสังเกตและบันทึกความถี่ของพฤติกรรม ?
- สุณเปลี่ยนที่นั่งกับเพื่อนทุกชั่วโมง
  - สุพรช่วยแม่ทำกับข้าวทุกครั้งทีกลับบ้านต่างจังหวัด
  - สุเช่วยยกมือเพื่อถามคำถามในชั่วโมงคณิตศาสตร์
  - สุรียร้องไห้อยู่หลายวันเมื่อสุนัขตัวโปรดถูกรถชนตาย
7. ข้อใดมีผลทำให้ขั้นตอนการดำเนินการ ในโปรแกรมการปรับพฤติกรรม ไม่ประสบความสำเร็จ ?
- ครูสมศรีกล่าวชมเชยทุกครั้งทีวิชาลุกขึ้นตอบคำถามในชั้น
  - ครูสมศรีให้วิชาออกไปยืนนอกห้อง เมื่อวิชานั่งหลับขณะที่ครูกำลังสอน
  - ครูสมศรีเคยให้รางวัลเมื่อวิชาสอบได้ที 1 ต่อมาครูสมศรีทำเป็นไม่ใส่ใจ
  - ครูสมศรีกล่าวว่า "วิชา อาทิตย์นี้เธอเข้าชั้นเรียนสายเพียงครั้งเดียว ครูภูมิใจเธอมาก"

8. การสังเกตและบันทึกว่า ระหว่างเวลา 9.15-9.30 น. และ 9.45-10.00 น. วนัยคุยกับเพื่อนหรือไม่ ลักษณะเช่นนี้จัดอยู่ในข้อใด ?
- การสังเกตและบันทึกแบบช่วงเวลา
  - การสังเกตและบันทึกความถี่ของพฤติกรรม
  - การสังเกตและบันทึกตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
  - การสังเกตและบันทึกความยาวนานของเวลา
9. ถ้าต้องการปรับพฤติกรรมการขว้างปาสิ่งของของเด็กหญิงเย็นใจ ข้อใดต่อไปนี้ที่สมควรทำเป็นอันดับแรก ?
- พูดคุยกับเด็กหญิงเย็นใจเพื่อหาสิ่งที่เขาชอบและนำมาใช้เป็นตัวเสริมแรง
  - นับจำนวนของการขว้างปาสิ่งของที่เกิดขึ้นใน 1 ชั่วโมง
  - เปรียบเทียบความถี่ของพฤติกรรมขว้างปาสิ่งของก่อนและหลังการปรับพฤติกรรม
  - กำหนดว่าการขว้างปาสิ่งของเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
10. การปรับพฤติกรรมมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ข้อใดต่อไปนี้ที่มีจุดมุ่งหมายในการปรับพฤติกรรมแตกต่างจากข้ออื่น ?
- การร้องไห้
  - การสับสนหวั
  - การโยนข้าวของ
  - การแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน

แบบทดสอบวัดความเข้าใจ

ฉบับที่ 3

ชื่อ-นามสกุล..... เลขประจำตัว.....

*****

* คำสั่ง จงทำเครื่องหมายกากบาท (X) ในข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว *

*****

1. ข้อใดไม่ใช่กระบวนการจูงใจ ?
  - ก. การสร้างสภาวะที่สมคูลย์ในร่างกาย
  - ข. การแสดงพฤติกรรมอย่างมีเป้าหมาย
  - ค. การตอบสนองต่อความต้องการของร่างกาย
  - (ง) ความต้องการพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อใดต่อไปนี้คือการเสริมแรงทางลบ ?
  - ก. การไม่รับงานที่นักเรียนลอกมาส่ง
  - ข. การยิ้มเมื่อเด็กทำท่าคลกล้อเพื่อน
  - ค. การคุเด็กที่ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อน
  - (ง) การยกเลิกทัณฑ์บนเด็กที่ช่วยเหลืองานของโรงเรียน

3. ข้อใดคือลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจภายนอก ?
  - ก. วิมลหัวเราะง่ายเพราะเป็นคนอารมณ์ดี
  - ข. วิรัตน์สะสมภาพวาดเพราะสนใจทางศิลปะ
  - (ค) วิลัยตั้งใจเรียนเพราะต้องการได้เกรดสูงขึ้น
  - ง. วิจักรข้ามถนนตรงทางม้าลายเพราะเป็นคนมีวินัย

4. ข้อใดไม่ใช่การใช้การเสริมแรงพฤติกรรมของเด็ก ?
- การลงโทษเมื่อเด็กวิ่งแกลเพื่อน
  - การยกย่องเมื่อเด็กตอบคำถามถูก
  - การให้ความสนใจเด็กที่ตั้งใจเรียน
  - การงดการบ้านเมื่อเด็กสอบได้คะแนนดี
5. ลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจภายใน ตรงกับข้อใด ?
- สุวิมลพยายามทำเลขข้อที่ทำผิด เพราะอยากรู้คำตอบ
  - สุจิตราช่วยครูทำงานที่บ้าน เพื่อให้ครูเพิ่มคะแนนพิเศษให้
  - สุวดีชอบซื้อขนมเลี้ยงเพื่อน เพื่อจะขอลอกการบ้านจากเพื่อน
  - สุมาลีช่วยครูตรวจข้อสอบ เพื่อจะได้รู้คะแนนสอบของตนเองและเพื่อน ๆ
6. "ไม่ว่าจะทำอะไร วิทยาจะต้องปรึกษาขอคำแนะนำจากเพื่อนทุกครั้ง" ลักษณะของวิทยา ตรงกับข้อใด ?
- มีแรงจูงใจใฝ่พึ่งพาสูง
  - มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์สูง
  - มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ
  - มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจต่ำ
7. ข้อใดต่อไปนี้เป็นลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจสูง ?
- สมัครตั้งต้นที่จะทำงานให้เสร็จแม้จะคึกมากแล้ว
  - สนิทต้องการให้ลูกน้องรักตนจึงซื้อของมาฝากลูกน้องเสมอ
  - ส मानชอบเอาชนะผู้อื่นและจะได้แย้งทุกเรื่องที่ไม่เห็นด้วย
  - เสมอพยายามบ่ายเบี่ยงงานที่ต้องรับผิดชอบมากเพราะกลัวทำงานพลาด

8. การที่อารีไม่ค่อยเอื้อเฟื้อต่อเพื่อน เป็นผลมาจากข้อใด ?
- ก. มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ
  - ข. มีแรงจูงใจใฝ่พึ่งพาต่ำ
  - (ค) มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธต่ำ
  - ง. มีแรงจูงใจใฝ่อนาจต่ำ
9. แรงจูงใจประเภทใดที่มีอิทธิพลต่อการที่วินัยยังคงมุ่งมั่นในงานแม้จะเคยทำงานพลาดมาแล้ว ?
- ก. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ
  - (ข) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง
  - ค. แรงจูงใจใฝ่อนาจต่ำ
  - ง. แรงจูงใจใฝ่อนาจสูง
10. ข้อใดคือผลที่เกิดจากแรงจูงใจทางสรีรวิทยา ?
- ก. ใจรักรู้สึกปวดท้องเนื่องจากทานอาหารผิดเวลา
  - ข. ใจใสรีบประทานข้าว 2 จานเนื่องจากกับข้าวอร่อย
  - (ค) ใจคิดมีน้ำมากกว่าปกติเนื่องจากร่างกายเสียเหงื่อไปมาก
  - ง. ใจเย็นคิมน้ำมะนาวแทนน้ำเปล่าเนื่องจากใช้เสียงมากกว่าปกติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบวัดความเข้าใจ

ฉบับที่ 4

ชื่อ-นามสกุล..... เลขประจำตัว.....

*****

* คำสั่ง จงทำเครื่องหมายกากบาท (X) ในข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว *

*****

1. พฤติกรรมใดต่อไปนี้ เกิดจากสัญชาตญาณ ?

- ก. การหนีเมื่อรู้สึกร้อน
- ข. การยิ้มเมื่อมีคนกล่าวชม
- ค. การก้มหน้าเมื่อรู้ว่าทำผิด
- ง. การสะดุ้งเมื่อได้ยินเสียงดัง

2. ข้อใดต่อไปนี้ เป็นผลมาจากแรงขับหัตถิภุมิ ?

- ก. ดำรงนอนเพราะนอนดึกมาหลายคืน
- ข. แดงตื่นเต้นที่จะได้ไปเที่ยวต่างจังหวัด
- ค. ขาวเหนื่อยเพราะต้องช่วยแม่ทำงานทั้งวัน
- ง. เขียวปวดท้องเนื่องจากทานอาหารผิดเวลา

3. ตามหลักการของมาสโลว์ ข้อใดต่อไปนี้ถูกต้อง ?

- ก. ความต้องการความปลอดภัยเกิดขึ้นภายหลังความต้องการเกียรติยศ
- ข. ความต้องการความปลอดภัยและความต้องการความรักอาจเกิดขึ้นพร้อมกัน
- ค. ความต้องการเกียรติยศเกิดขึ้นก่อนความต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
- ง. แม้ความต้องการความรักจะไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการเกียรติยศก็อาจเกิดขึ้นได้

4. ตามแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคมของแบนคูรา รางวัลที่มีอำนาจมากที่สุดของมนุษย์คือข้อใด ?
- การกล่าวชมเมื่อลูกขยันเรียน
  - การขึ้นเงินเดือนเมื่อมีผลงานดี
  - การเลี้ยงอาหารเมื่อเพื่อนช่วยเหลือ
  - การเลื่อนตำแหน่งเมื่อทำงานมีประสิทธิภาพ
5. ข้อใดเป็นการเรียนรู้ ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนคูรา ?
- เด็กขยันเรียนเพราะต้องการรางวัลจากแม่
  - เด็กเชื่อว่าคนที่ได้รับเกียรตินิยมเป็นคนเก่ง
  - เด็กตั้งใจเรียนเพราะครูชมว่าเป็นเด็กขยัน
  - เด็กให้ความสำคัญกับการเรียนจึงตั้งใจเรียน
6. ข้อใดต่อไปนี้ คือหลักการเรียนรู้ของสกินเนอร์ ?
- แม่ให้มน้องเมื่อน้องร้องไห้เสียงดัง
  - แม่ทำอาหารพิเศษเมื่อบุ้มพาเพื่อนมาที่บ้าน
  - ครูตักเตือนเมื่อนักเรียนส่งเสียงดังในห้องเรียน
  - ครูเพิ่มคะแนนพิเศษเมื่อนักเรียนเข้าชั้นเรียนทุกครั้ง
7. "สครีเชื่อว่า การที่ตนได้รับเกียรตินิยมเป็นเพราะตนได้พยายามเรียนให้ดีที่สุดมาตลอด" ลักษณะนี้เรียกว่าอะไร ?
- การตั้งความคาดหวังสูง
  - การตั้งความคาดหวังต่ำ
  - การระบายสาเหตุจากภายใน
  - การระบายสาเหตุจากภายนอก

8. ข้อใดไม่ใช่หลักการของทฤษฎีความสอดคล้องทางปัญญา ?
- วิกาลขยันเรียนเพราะต้องการได้รับรางวัลจากพ่อ
  - วิกรมเชื่อว่าตนเรียนเก่งเมื่อได้เกรด C จึงไม่สบายใจ
  - วิชาเชื่อว่าตนไม่ใช่คนสวยจึงทำให้เชื่อว่าคนสวยมักไม่ฉลาด
  - วิชาอ้างว่าทุกคนย่อมถดถอยผลประโยชน์เมื่อมีโอกาส เพื่อให้ตนสบายใจขึ้นเมื่อขึ้นราคาสินค้า
9. ทฤษฎีการคาดหวังแนะว่าการที่วินัยจะขยันเรียนมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับข้อใด ?
- วินัยเชื่อว่าตนจะได้เกรด A
  - วินัยเห็นว่าการเรียนเก่งเป็นเรื่องสำคัญ
  - วินัยเชื่อว่าหากเขาขยันเรียน เขาจะได้รับรางวัล
  - วินัยเห็นความสำคัญของการเรียนเก่งและเชื่อว่าตนจะเรียนได้ดี
10. "สุดจิตเป็นนิสัยที่มีผลการเรียนดี เธอให้ความสำคัญต่อการเรียนในมหาวิทยาลัย และคิดว่าเมื่อสำเร็จการศึกษา เธอต้องได้รับเกียรติยศแน่นอน เธอจึงมีความพยายามและตั้งใจเรียนมาก" ตัวแปรใดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของสุดจิตมากที่สุด ?
- ความคาดหวัง
  - ความสอดคล้องทางปัญญา
  - การระบุงสาเหตุจากภายใน
  - การระบุงสาเหตุจากภายนอก

ภาคผนวก ข

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดความเข้าใจ

1.1 การวิเคราะห์รายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก ระดับความยาก และประสิทธิภาพของตัวลวงของข้อสอบแต่ละข้อ

ก. การหาค่าอำนาจจำแนก ใช้การหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงกับคะแนนรวมจากสูตรเพียร์สันโปรดักโมเมนต์ (Pearsons Product Moment Correlation Coefficients) ซึ่งมีค่าตรงกับสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพอยท์ไบเซเรียล (The point biserial correlation coefficient = r_{pb}) (Ferguson 1976)

$$r_{xy} = \frac{\sum_{i=1}^N (X_{i,j} - \bar{X}_j)(Y_i - \bar{Y})}{\sqrt{[\sum (X_{i,j} - \bar{X}_j)^2] [\sum (Y_i - \bar{Y})^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	คือ	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson's Product Moment
	N	คือ	จำนวนผู้รับการทดลอง
	$\sum$	คือ	เครื่องหมายผลรวม
	$X_{i,j}$	คือ	คะแนนของข้อ j ของคนที่ i
	$\bar{X}_j$	คือ	คะแนนเฉลี่ยของข้อ j ของคนที่ i
	Y_i	คือ	คะแนนรวมของคนี่ i
	$\bar{Y}$	คือ	ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบทั้งฉบับ

ข. การหาค่าระดับความยาก (Ferguson 1981) โดยใช้สูตร

$$\text{ระดับความยากของข้อ } i = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบถูกในข้อ } i}{\text{จำนวนผู้รับการทดลอง}}$$

1.2 การคำนวณหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบทดสอบซึ่งเป็นแบบ
ความคงที่ภายใน (Internal Consistency) ใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน สูตร 20
(Kuder Richardson formula 20)

$$r_{xx} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum P_i Q_i}{s_x^2} \right]$$

- เมื่อ r_{xx} คือ สัมประสิทธิ์ความเที่ยง
 n คือ จำนวนข้อสอบ
 P_i คือ สัดส่วนของคนที่ยอมรับข้อสอบที่ i ได้ถูกต้อง
 Q_i คือ $1 - P_i$
 $P_i Q_i$ คือ ความแปรปรวนของคะแนนสอบข้อ i โดยใช้ระบบให้คะแนน
 ถูกให้ 1 ผิดให้ 0
 $\sum$ คือ เครื่องหมายผลบวก
 s_x^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนแบบทดสอบทั้งหมด
 คือ $\sum (X_i - \bar{X})^2 / n$
 $\bar{X}$ คือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบทั้งหมด
 (Ebel 1965: 318-319)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ค่าสถิติพื้นฐาน

$$2.1.1 \quad \bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

- เมื่อ $\bar{X}$ = คะแนนเฉลี่ย หรือมัธยิมเลขคณิต
 X = ผลรวมของคะแนนของทุกคน
 N = จำนวนคนทั้งหมด

$$2.1.2 \quad S.D. = \sqrt{(\sum X^2/N) - (\sum X/N)^2}$$

เมื่อ S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X = คะแนนของแต่ละคน

X² = ผลรวมกำลังสองของคะแนนของแต่ละคน

N = จำนวนคนทั้งหมด

2.2 การทดสอบรายคู่แบบตึก (Tukey HSD Test)

$$HSD = q_k \sqrt{MS_{error}/n}$$

q_k ได้จากตารางการกระจายของค่าสถิติ Studentized Range

MS_{error} คือค่าความคลาดเคลื่อน คูได้จากตารางวิเคราะห์ความแปรปรวน

n คือจำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวอัญชลี เย็นจิตโสมนัส เกิดเมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2508 ที่จังหวัด
สมุทรสงคราม สำเร็จการศึกษาวิทยาศาสตร์บัณฑิต (จิตวิทยาคลินิก) จากคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2529

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย